

Мартиневич А.
студентка юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент
кафедри міжнародного права та
міграційної політики ЗУНУ
Баран А.В.

УМОВИ, ОБМЕЖЕННЯ ТА САНКЦІЇ ЩОДО ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ З ТОЧКИ ЗОРУ ПРИНЦИПУ : «НЕОБХІДНО У ДЕМОКРАТИЧНОМУ СУСПІЛЬСТВІ»

Права та свободи людини є одними з пріоритетних цінностей демократичного суспільства. Саме у демократичному і правовому суспільстві значення організаційних гарантій у реалізації прав та свобод громадянина підвищується. Заразом інколи відбувається так, що в силу «необхідності» права та свободи людини повинні бути обмежені. Міжнародна доктрина прав людини дійсно визначає принцип пріоритетності положень прав людини над іншими нормами законодавства. Водночас існують ситуації, коли обмеження певних прав – є обов'язковим задля забезпечення і досягнення законних суспільних цілей та інтересів[1,с.11].

Актуальність даної теми визначається саме тим, що розуміння, суть і зміст обмежень прав людини, які необхідні у демократичному суспільстві, забезпечує законність та правомірність їх застосування. Більше того, спираючись на ситуацію, яка виникла на території України і по всьому світу у зв'язку із запровадженням карантинних заходів через загрозу поширення інфекції COVID-19, кожен сьогодні міг відчути на собі обмеження певних свобод.

Яскравим прикладом дослідження не абсолютного характеру прав людини є практика Європейського суду з прав людини та, зокрема, окремі положення Європейської конвенції з прав людини. Як правило, Страсбурзькі органи розглядають чотири ключові питання у випадках, коли вимагається виняток [2, с.7]. По-перше, чи було втручання у відповідне право? По-друге, якщо так, то чи це передбачено законом? По-третє, чи справді воно переслідувало одну або кілька законних цілей, про які йдеться? Нарешті, беручи до уваги всі відповідні обставини, чи було це необхідно в демократичному суспільстві відповідно до цих цілей? Однак, хоча в Страсбурзі була розроблена в значній мірі ефективна інтерпретаційна база для критерію "верховенство права", зміст тесту "демократична необхідність" залишається дуже невизначеним. Це значною мірою пов'язано з відсутністю чіткого розуміння відносної важливості прав та винятків у судовій практиці щодо статей 8-11, у свою чергу наслідком змінної „свободи розсуду”, наданої державам при обмеженні здійснення відповідних прав [2,с.7]. Принцип "необхідності в демократичному суспільстві", безперечно, є одним з

найважливіших у Конвенції. Як правило, це положення надає судовим органам широкий розсуд щодо потурання або засудження втручання у права, які держави прагнуть обґрунтувати посиланнями на одну або декілька законних цілей у другій частині статей 8-11ЄКПЛ.

Одним із ключових завдань Суду та Комісії, а також одним із найскладніших, є перевірка правомірності будь-якого такого обмеження, щоб переконатися, що він відповідає справжнім інтересам демократії, а не лише інтересам окремих політичних сил. Страсбурзькі органи повинні також визначити не лише те, що держава діяла розумно та добросовісно, але й те, що обмеження було пропорційним та виправданим відповідними та достатніми причинами. У справі «Янг, Джеймс і Вебстер проти Великобританії» [3] Суд стверджує: *«Хоча іноді індивідуальні інтереси повинні бути підпорядковані інтересам групи, демократія це не просто, коли погляди більшості мають завжди переважати: повинен бути досягнутий баланс, який забезпечує справедливе та належне ставлення до меншин і дозволяє уникнути будь-якого зловживання домінуючим положення...»*. Іншими словами, потрібно намагатись досягти рівноваги, яка забезпечує чесне та належне поводження з меншинами та дозволяє уникнути будь-якого зловживання домінуючим становищем. Тим не менше, навіть, враховуючи важливу роль демократії у розвитку європейської культури прав людини, не було б розумним очікувати, що Суд поступово побудує більш глибоку та всебічну теорію "демократичних потреб", ніж існує сьогодні. Більше того, існує також ризик того, що судові органи, маючи такі широкі повноваження тлумачення даного положення, можуть ними зловживати.

Варто зазначити, що умову «необхідності» у демократичному суспільстві при обмеженні прав людини не можна ототожнювати з «корисністю», «розумністю» або «бажаністю» [4, с.12]. Цей принцип передбачає існування нагальної соціальної потреби у втручання, про яке йде мова. А органи державної влади, тої чи іншої країни, вже повинні зробити первинну оцінку цієї нагальної соціальної потреби в кожному конкретному випадку. Отже, свобода розсуду щодо даного втручання у права людини залишається за державою. Водночас це рішення може бути переглянутим Судом.

Отже, можна зробити висновок, що Європейський суд з прав людини та Комісія ЄС дійсно розробили ефективні правомірні критерії та умови обмеження певних прав людини, а саме за наявності трьох складових:

- відповідно до якісного закону,
- переслідування легітимної мети,
- необхідності у демократичному суспільстві.

Разом із тим, оскільки Суд та жодний нормативно-правовий документ не дає чіткого визначення поняття «демократії», немає безумовного та вичерпного тесту для перевірки правомірності застосування даної складової при порушенні прав людини. А визначаючи, чи було втручання "необхідним", Суд враховуватиме свободу розсуду, що залишається за

державними органами влади, але за ними залишається обов'язок продемонструвати наявність нагальної соціальної потреби за втручанням..

Список використаної літератури

1. Самойленко С.П. Європейські стандарти прав людини: загальнотеоретична характеристика. *Юридичний вісник Вінницького кооперативного коледжу економіки і права*. 2009. – 41с.
2. Steven Greer The exceptions to Articles 8 to 11of the European Convention on Human Rights. *Council of Europe Publishing*. 2012. 67p. URL: [https://www.echr.coe.int/LibraryDocs/DG/HRFILES/DG-EN-HRFILES-15\(1997\).pdf](https://www.echr.coe.int/LibraryDocs/DG/HRFILES/DG-EN-HRFILES-15(1997).pdf) (Last accessed: 28.10.2020).
3. Case of Young, James and Webster v. The United Kingdom (Application no. 7601/76; 7806/77) : Judgment European Court of Human Rights, 13 August 198. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/rus#%22itemid%22:\[%22001-57608%22\]](https://hudoc.echr.coe.int/rus#%22itemid%22:[%22001-57608%22]) (Last accessed: 28.10.2020).
4. Guide on Article 8 of the European Convention on Human Rights *Council of Europe/European Court of Human Rights*.31.08.2020. URL: https://www.echr.coe.int/documents/guide_art_8_eng.pdf (Last accessed: 28.10.2020).

Олійник С.

*студентка юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету
Науковий керівник: к.і.н., доцент,
доцент кафедри теорії та
історії держави і права ЗУНУ
Ухач. В.З.*

ПРАВОВІ НАСЛІДКИ БЕРЕСТЕЙСЬКОЇ ЦЕРКОВНОЇ УНІЇ 1596 РОКУ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Актуальність теми. Серед найактуальніших історичних подій, які відбулися у житті Руси - України та наклали свій відбиток на її подальший розвиток, є Берестейська унія 1596 р. Ця знакова для української історії подія оцінюється з різних позицій: з позиції науковця, який намагається бути об'єктивним, політика, церковного діяча, який відстоює чистоту віри прихильників певної конфесії. Тож не дивно, що і спектр оцінок також є надзвичайно широким – від беззастережного прийняття до категоричного заперечення всього того, що пов'язане з церковною унією [2, с. 88].

Теоретичну основу дослідження становлять праці І. Огієнка, М. Шкрібляка, О. Панька, І. Власовського, В. Боднарчука, В. Ухача [4].

Мета наукової розвідки – висвітлити основні фактори, які зумовили виникнення та правові наслідки Берестейської унії 1596 року на теренах України.